

1. Мерзлякова О. Л. Психологічні чинники саморозвитку старшокласників та шляхи активізації цього процесу в умовах навчання / О. Л. Мерзлякова // Проблеми сучасної психології: Зб. наук. праць Кам'янець Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Вип. 3. – Кам'янець Подільський: Аксіома, 2009. – С. 263–275.

2. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. – Т. 2 // Селевко Г. К. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.

ОБҐРУНТУВАННЯ КАРТ СОЦІАЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

РИБІН В.П., ДЕМЧУК Т.

Copyright © 2013

Актуальність теми. Соціальність – це сукупність набутих людиною якостей, які забезпечують їй здатність існувати в суспільстві і виконувати різноманітні соціальні функції у складі різних груп, виступаючи при цьому не в ролі суверенної особи, а виразником інтересів даної спільності. Соціальність характеризує людину як частину соціуму, залежну від нього, підлеглу йому, що детермінується зовнішніми соціальними механізмами, які формуються в результаті дії соціального довкілля [1; 2; 4]. Володіння соціальністю припускає здатність особистості відігравати певні суспільні ролі, майстерно міняти типові соціальні маски, підкорятися вимогам громадської думки, нормам моралі і принципам законності, вирішувати суперечності на користь не частини (індивіда), а цілого (соціуму). Погляд на людину як на громадянина, члена колективу, продуктивну силу, учасника виробничих відносин, носія певної професії, посади, звання, титулу означає, що до уваги береться перш за все її соціальність. Функціонування соціальності має не інстинктивний, а свідомий характер і припускає у людини наявність здатності мислити, аналізувати, оцінювати, ухвалювати рішення, переводити за допомогою вольових зусиль свої оцінки і рішення в дії і вчинки. Із цього складається соціальне життя людини, що супроводжується дотриманням або порушенням соціальних норм [5; 6; 7].

Процеси національного відродження України, державного будівництва спричиняють істотні зміни в усіх сферах суспільного життя. У Конституції підкреслено, що Україна є не тільки демократичною і правовою, а й соціальною державою. Таке проголошення в умовах сьогодення відображає не стільки реальну дійсність, скільки прагнення та орієнтацію, є декларацією її намірів.

Компетенція сучасної соціальної держави поширюється на такі сфери, як освіту, охорону здоров'я, ринок праці, систему соціального страхування тощо. В різних країнах прийняті програми, покликані гарантувати загальнодоступність і безкоштовність медичного обслуговування, основної загальної і середньої професійної освіти, допомогу інвалідам, пенсіонерам та іншим соціально незахищеним групам, програми зі створення нових місць праці і розвитку системи перенавчання безробітних і з працевлаштування молоді [2; 3]. Держава гарантує право своїх громадян на достойне проживання, право на мінімальний стандарт благополуччя, а в ідеалі – приблизно однакові для всіх соціальних груп стартові можливості для зrealізування життєвих завдань. Проте реальний, а не декларований, стан справ показує, що в Україні ще не сформований стабільний механізм регулювання соціальної сфери, соціальних відносин, соціальне законодавство не повновідповідне потребам соціальної трансформації, що гальмує процес суспільних перетворень. Подальше невпинне майнове розшарування українського суспільства може привести в найближчому майбутньому до негативних соціальних зрушень та гуманітарних потрясінь.

Дослідження карти соціальності сучасної України та її суспільствотворчого поступу сьогодні постало важливим завданням у вивченні всього багатоманіття сучасного українського соціуму.

Об'єктом дослідження є соціальний розвиток сучасної української держави, а **предметом** – система соціальності України в її картографічному вимірі.

Мета дослідження: скласти картографічну систему соціальності сучасного українського суспільства, орієнтуючись на реалії його стратифікації, статті Конституції України і норми соціальної справедливості.

У результаті дослідження отримані такі **висновки:**

1. Розглядаючи карти соціальності сучасної української держави та її поступ у новому тисячолітті, важливо зазначити, що проголошення України соціальною державою і внесення цього положення в Конституцію є, безумовно, кроком вперед у розвитку державності. Становлення та розвиток соціальної держави України забезпечується наступними пріоритетами – гарантуванням конституційних прав і свобод людини і громадянина; розвитком громадянського суспільства та його демократичних інститутів; зміцненням політичної і соціальної стабільності в суспільстві; створенням конкурентоспроможної, соціально зорієнтованої ринкової економіки та забезпеченням постійно зростаючого рівня життя й добробуту населення; розвитком духовності, моральних засад, інтелектуального потенціалу народу, зміцненням фізичного здоров'я нації, створенням умов для розширеного відтворення населення [4].

2. Соціальна держава – це держава, яка намагається забезпечити кожному громадянину гідні умови існування, соціальну захищеність, співучасть в управлінні виробництвом, в ідеалі порівняно однакові життєві шанси, можливості для самореалізації особистості в суспільстві. Діяльність такої держави спрямована на загальну користь, ствердження в суспільстві соціальної справедливості. Вона згладжує майнову та іншу соціальну нерівність, допомагає слабким і знедоленим, піклується про надання кожному роботи або іншого джерела існування, дбає про збереження миру в суспільстві, формує сприятливе для людини життєве довкілля.

3. Найважливішими елементами соціальної структури суспільства головне є соціальні статуси, ролі, індивіди, соціальні групи та спільноти, соціальні організації та інститути, котрі об'єднують стійкими зв'язками, відносинами і взаємодіями. Статуси пов'язані між собою соціальними функціями, які проявляються через соціальні відносини. Якщо статуси дають нам статичну, то ролі – динамічну картину суспільства, а індивіди, займаючи той чи інший статус, виконують між собою соціальну взаємодію. Сукупність статусів і ролей складає фундамент соціальної структури суспільства, їх кількість, порядок, розташування, характер, залежність один від одного, зміст конкретної структури суспільства.

4. Після досягнення незалежності, українська політична еліта не спромоглася запропонувати адекватне сучасним вимогам, розуміння національної ідеї як ідеології та стратегії будівництва розвитку суспільства в політичному, економічному, моральному аспектах. Однією із головних проблем, які перешкоджають консолідації суспільства, є консолідація еліти. На жаль, наша сучасна політична еліта зорієнтована виключно на особисте збагачення. Від ідеологічного колективізму радянської епохи, Україна перейшла не до гармонійного розвитку, а до надмірного багатства олігархів та владної верхівки і тотальної бідності решти населення.

5. Для України залишається актуальним формулювання ідеологічних цілей суспільного розвитку, які стали б адекватними новим реаліям. За основу нової парадигми розвитку має бути використана парадигма збалансованого розвитку, яка ґрунтується на таких ідеях – відродження України як соціоприродної цілісності, історичної тягlosti культури, екологічній ідеї як ідеї незалежності України.

6. На сучасному етапі соціального розвитку України стратегічними пріоритетами за сферами діяльності є: політика доходів та зайнятості населення; його соціальна безпека та соціальний захист; охорона здоров'я; демографічний розвиток; соціокультурне довкілля; система життєзабезпечення населення, захист від природних та техногенних аварій і катастроф; соціальне партнерство; зовнішня політика.

7. Надважливо, щоб на поліпшення ситуації в соціальній сфері ефективніше працювали державні інституції і структури громадянського суспільства, органи місцевого самоврядування. Особливо значна роль в цьому законодавчої та виконавчої гілок влади. Необхідними є виважена державна соціальна політика, чітке прогнозування розвитку соціальної сфери, виділення в державному бюджеті необхідних коштів на відновлення соціальної інфраструктури українського села. Ідеологія законотворення повинна бути спрямованою на забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а не олігархічної верхівки.

8. При розробці стратегії покращення стану, влада повинна створити умови для виходу з бідності більшості населення на трудовій, а не на соціально-дотаційній основі, яка базуватиметься на довгострокових програмах розвитку національної економіки і забезпечення високого рівня зайнятості, а також формуватиме ефективну систему підтримки уразливих груп населення. Одночасно влада повинна узяти на себе весь обсяг зобов'язань у сфері підвищення соціальних стандартів і посилення соціальної справедливості.

9. Суспільствотворчий поступ української держави головне повинен мати пріоритетну соціальну спрямованість, що виражається у відповідному обслуговуванні державою громадянського суспільства, створенні необхідних умов для зреалізування економічних, соціальних та культурних прав громадян, гарантуванні соціального захисту та соціальної безпеки, виходячи з соціально-економічних можливостей держави, на основі принципів справедливості, пропорційності та гармонійного поєднання інтересів суспільства і громадянина.

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности: Трактат по социологии знания. – М., 1995. – 332 с.

2. Блау П. М. Различные точки зрения на социальную структуру и их общий знаменатель // Американская социологическая мысль : тексты. – М., 1996. – С. 68-77.

3. Борисова О. Віртуальна реальність України: “роз'єднана країна” чи слов'яно-православна (українська) цивілізація? // Християнство і духовність. – Зб. матеріалів другої міжнародної наукової конференції циклу наукових конференцій “християнство: історія і сучасність”. – К.: Знання, 1998. – С. 165-170.

4. Борисова О.В. Проблемы экономического положения современной Украины // Ракурс. – Луганск. – 2012. – 29 июля. – С. 4.

5. Луман Н. Общество как социальная система. – М.: Логос, 2004. – 232 с.

6. Скуратівський В.А., Палій О.М. Основи соціальної політики: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2002. – 200 с.

7. Яковюк І.В. Соціальна держава: питання теорії та шляхи її становлення. – Харків: Просвіта, 2000. – 425 с.